

Κεφάλαιο 10. Η οργάνωση των παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ

Εισαγωγή: Στρατηγικές οριζόντιες και Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις

Την ιδιαιτερότητα της ΕΣΑΟΚ συνιστά η εθνική της διάσταση. Αυτό σημαίνει ότι ένα σημαντικό μέρος των παρεμβάσεων για την διαμόρφωση του πλαισίου και την εξασφάλιση των προϋποθέσεων εφαρμογής ανήκει στην αρμοδιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό, το σύνολο των παρεμβάσεων για την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ σχεδιάστηκαν και οργανώνονται σε δύο επίπεδα:

- 1. Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις:** συνιστούν παρεμβάσεις θεσμικού και οργανωτικού κυρίως χαρακτήρα της Κυπριακής Δημοκρατίας η υλοποίηση των οποίων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή των «ολοκληρωμένων παρεμβάσεων» της ΕΣΑΟΚ.

Παρεμβάσεις για τη διαμόρφωση του πλαισίου εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ:

- ❖ πλαίσιο διακυβέρνησης μεταξύ Κράτους και Τροόδους και
- ❖ επιλογή της Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης ως το κατάλληλο χωρικό εργαλείο σχεδιασμού και μηχανισμός χρηματοδότησης της Ε.Ε. για την προώθηση των στόχων της ΕΣΑΟΚ.

- 2. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις:** Περιγράφουν τομεακές και διατομεακές πολιτικές σε επίπεδο Τροόδους, ενσωματώνοντας δράσεις οι οποίες αποβλέπουν σε κοινό αποτέλεσμα, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην προώθηση του στόχου της ΕΣΑΟΚ για τον κάθε τομέα. Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας τους έγκειται σε μια διπλή οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση, η οποία αποκτά έντονα χωρική διάσταση και αναφέρεται στα εξής:

- ❖ Κάθετη ολοκλήρωση: επιλογή και άρθρωση δράσεων που συμβάλλουν σε ένα ολοκληρωμένο και λειτουργικό αποτέλεσμα. Αφορά όλες τις απαραίτητες δράσεις κάθε φυσικού αντικείμενου (μελέτες, νόμοι, ενεργοποίηση δρώντων, κατάρτιση, κατασκευή υποδομών, κτλ.) οι οποίες πρέπει να υλοποιηθούν προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Παρέμβασης, διευκολύνοντας ταυτόχρονα την ωρίμανσή τους.
- ❖ Οριζόντια ολοκλήρωση: η οποία αφορά την:
  - Ένταξη πολλαπλών δρώντων στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση των δράσεων: του δημόσιου, κοινωνικού και ιδιωτικού τομέα
  - Σύνδεση με δράσεις άλλων Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων (άλλων τομέων) έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι σχεδιασμοί και οι δράσεις που οργανώνονται σε αυτές (π.χ. η ολοκληρωμένη παρέμβαση για τον τουρισμό αξιοποιεί δράσεις του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα ή η ολοκληρωμένη παρέμβαση για τα οδικά δίκτυα συνδέεται με την οργάνωση του οικιστικού δικτύου (Χωροταξική παρέμβαση)). Με τον τρόπο αυτό το συνολικό σχέδιο παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ, οργανώνεται με υψηλή συμπληρωματικότητα, συνάφεια και συνοχή σε επίπεδο δράσεων.

10.1 Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις

Οι Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις συνιστούν παρεμβάσεις θεσμικού και οργανωτικού κυρίως χαρακτήρα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Καθορίζεται το πλαίσιο της ορεινής πολιτικής (υιοθέτηση διεθνών και ευρωπαϊκών αρχών της ορεινότητας) και το πεδίο εφαρμογής της με την οριοθέτηση της Εθνικής Ορεινής Περιοχής. Επίσης, οι παρεμβάσεις αυτές καλύπτουν νευραλγικούς και στρατηγικούς τομείς οι οποίοι άπτονται της σχέσης των Κυβερνητικών Υπηρεσιών με το Τρόδος (οριζόντιος συντονισμός των δημόσιων πολιτικών και των απαραίτητων θεσμικών διευθετήσεων) και προωθούν διατομεακές και οριζόντιες πολιτικές (Δήλωση Πολιτικής, υποδοχή νέου πληθυσμού, κτλ.).

Στον τομέα του πλαισίου εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ, το σύνολο αυτών των στρατηγικών οριζόντιων παρεμβάσεων, συμβάλλουν άμεσα και έμμεσα στην διαμόρφωση ενός προσαρμοσμένου θεσμικού πλαισίου στις ανάγκες οργάνωσης και λειτουργίας των απαραίτητων δομών διακυβέρνησης για τον συντονισμό της ΕΣΑΟΚ.

Η προώθηση των στρατηγικών οριζόντιων παρεμβάσεων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή των «ολοκληρωμένων παρεμβάσεων» οι οποίες παρουσιάζονται στη συνέχεια των στρατηγικών παρεμβάσεων.

Οι Στρατηγικές Οριζόντιες παρεμβάσεις είναι οι εξής:

- Πλαίσιο και αρχές Ορεινής Πολιτικής
- Χωρικός Σχεδιασμός και Αναπλάσεις
- Πολιτική Προσέλευσης και Υποδοχής νέου πληθυσμού,
- Νέες Δομές Διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος και εθνικής σημασίας φυσικών Πόρων
- Συμπλέγματα της Αυτοδιοίκησης στο Τρόδος`
- Πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης περιοχής Τροόδους και εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ
  - ⇒ δομή διακυβέρνησης στο πλαίσιο της αποκεντρωμένης συνεργασίας και της συμπλεγματοποίησης
  - ⇒ υιοθέτηση χωρικού εργαλείου της Ε.Ε. : Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση.

Για κάθε μια Στρατηγική Οριζόντια παρέμβαση παρουσιάζονται το πλαίσιο πολιτικής, η αναγκαιότητα, οι στόχοι και η παρέμβαση (λήψη απόφασης και δράσεις εφαρμογής) των αρμόδιων Υπουργείων.

10.2 Σύνοψη των απαραίτητων παρεμβάσεων εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ απαιτεί τη διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου για τον συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ του κυβερνητικού και διοικητικού μηχανισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς και της περιοχής του Τροόδους. Το πλαίσιο αυτό προσδιορίζουν τα εξής δεδομένα:

- α) η περιοχή εφαρμογής δεν συνιστά διοικητική ενότητα, είναι διαμοιρασμένη σε δύο Επαρχίες και δεν διαθέτει ενδιάμεσο φορέα εκπροσώπησης, έτσι ώστε να διαμορφώσει σχέδια παρεμβάσεων και να προωθήσει τις ιδιαίτερες ανάγκες της μέσα από φορείς και μηχανισμούς που οργανώνονται σε επίπεδο επαρχιών και Κύπρου" (όπου το ειδικό βάρος των πόλων είναι σημαντικό).

- β) η Κυπριακή Δημοκρατία προωθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την βελτίωση της Κεντρικής Διακυβέρνησης και την προώθηση της αποκεντρωμένης συνεργασίας, οι οποίες ωστόσο βρίσκονται σε εξέλιξη,
- γ) η οικοδόμηση μιας δομής συντονισμού στο εσωτερικό της περιοχής του Τροόδους αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή της εδαφικής ανάπτυξης με βάση το πλαίσιο πολιτικής της Ε.Ε., αλλά και για τη μετατροπή της περιοχής σε υπεύθυνο συνομιλητή του Κράτους.

Σ' αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει η Κυπριακή Δημοκρατία να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας λειτουργικής δομής για την αναδιοργάνωση της σχέσης της με την περιοχή Τροόδους και την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ. Η οργάνωση αυτή θα πρέπει να επιχειρηθεί στους εξής τομείς:

- Α) της Κεντρικής Κυβέρνησης και των Υπουργείων με τη *σύσταση του θεσμού του Επιτρόπου*. Ο θεσμός αυτός θα επιτρέψει τον συντονισμό μεταξύ κυβέρνησης και δημόσιας διοίκησης από τη μια, και των οργανωμένων φορέων της περιοχής του Τροόδους, από την άλλη για την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ.
- Β) *αποσυγκέντρωση με τη δημιουργία δύο βασικών Γραφείων με έδρα την περιοχή Τροόδους*, αρμόδιων για δύο ιδιαίτερης σημασίας τομείς ανάπτυξης: i) την γεωργία η οποία καλείται να συμβάλλει ταυτόχρονα στην αύξηση του εισοδήματος και στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και ii) τον τουρισμό, κινητήριο δύναμη για την ανάπτυξη της περιοχής η οποία θα αποτελέσει ειδική περιοχή ορεινού τουρισμού,
- Γ) *αποκέντρωση μέσω ειδικών οργανισμών οι οποίοι παραμένουν υπό την εποπτεία των αρμόδιων υπουργείων αλλά διασφαλίζουν τη συμμετοχή των τοπικών φορέων*, στους τομείς i) της διαχείρισης φυσικών πόρων ως μια σημαντική επένδυση για το μέλλον, λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες της Ε.Ε. και την ενίσχυση των οριζόντιων περιβαλλοντικών πολιτικών, ii) της εκπαίδευσης για την επιχειρηματικότητα και την δια Βίου Μάθηση και iii) τον ορεινό πολιτισμό.

Στην πραγματικότητα, πρόκειται για μια λειτουργική προσαρμογή της οργάνωσης της αποκεντρωμένης συνεργασίας μέσω της οποίας το Κράτος θα στοχεύσει στην εγκαθίδρυση μιας ειδικής σχέσης ούτε δαπανηρής ούτε πολύπλοκης, με ένα σημαντικό και ιδιαίτερο τμήμα της επικράτειάς του. Η καινοτομία έγκειται στην οικοδόμηση μιας δομής διοικητικής και αναπτυξιακής διακυβέρνησης η οποία ενσωματώνει το πολιτικό και διοικητικό σύστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις υποστηρικτικές δομές τις οποίες διαμορφώνει η εδαφική προσέγγιση της ανάπτυξης και ενισχύει το πλαίσιο πολιτικής της Ε.Ε..

Οι παρεμβάσεις οι οποίες αναφέρονται στη συνέχεια, εκτιμάται ότι είναι καθοριστικές τόσο για την επιτυχία της ΕΣΑΟΚ όσο και για την αποτελεσματική συμμετοχή του Κράτους στην εφαρμογή της. Θα συμβάλλουν επίσης, στην αποτελεσματικότερη συμμετοχή του Τροόδους αλλά και της Κυπριακής Δημοκρατίας στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2021-2027.

1. Δομές Διαχείρισης Σημαντικών Εθνικών Πόρων:

i. Οργανισμός Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής Τροόδους

Παρουσιάζεται αναλυτικά ως δράση στην ολοκληρωμένη παρέμβαση 6 «Φυσικό Περιβάλλον» καθώς και στη στρατηγική παρέμβαση 4 «Νέες δομές διαχείρισης εθνικής σημασίας φυσικών πόρων».

ii. Οργανισμός Οργάνωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Τροόδους

Παρουσιάζεται αναλυτικά ως δράση στην ολοκληρωμένη παρέμβαση 7 «Υδάτινοι Πόροι» καθώς και στη στρατηγική παρέμβαση 4 «Νέες δομές διαχείρισης εθνικής σημασίας φυσικών πόρων».

2. Διοικητική αναδιοργάνωση για την υποστήριξη της ορεινής οικονομίας Τροόδους

i. Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Τροόδους (ως μετεξέλιξη του ΕΓΓ Πιτσιλιάς).

Παρουσιάζεται αναλυτικά ως δράση στην ολοκληρωμένη παρέμβαση 1 «Καινοτομική Προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας»

ii. Επαρχιακό Γραφείο Τουρισμού.

Παρουσιάζεται αναλυτικά ως δράση στην ολοκληρωμένη παρέμβαση 3 «Νέο πρότυπο ορεινού τουριστικού προϊόντος Τροόδους»

3. Χάραξη

i. Ίδρυμα Πολιτισμού Τροόδους.

Παρουσιάζεται αναλυτικά ως δράση στην ολοκληρωμένη παρέμβαση 8 «Πολιτισμός : Σχέδιο Αξίες Τροόδους»

ii. Μηχανισμός υποστήριξης της Επιχειρηματικότητας

Παρουσιάζεται αναλυτικά ως δράση στην ολοκληρωμένη παρέμβαση 4 «Επιχειρηματικότητα και Δια Βίου Μάθηση»

4. Μηχανισμός Εφαρμογής ΕΣΑΟΚ

i. Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων

ii. Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (Οριζόντιος κυβερνητικός μηχανισμός συντονισμού των προωθούμενων δράσεων, έργων και πολιτικών για την ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων)

Παρουσιάζονται αναλυτικά ως δράσεις στην στρατηγική οριζόντια παρέμβαση 6 «Σχήμα Διακυβέρνησης για την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ»

10.3 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις της Στρατηγικής (Προτάσεις)

Οι στόχοι της ΕΣΑΟΚ προωθούνται με τις ακόλουθες 12 ολοκληρωμένες τομεακές /διατομεακές παρεμβάσεις :

1. Καινοτομική προσέγγιση της γεωργίας και κτηνοτροφίας
2. Μεταποίηση στη νέα ορεινή οικονομία
3. Νέο πρότυπο ορεινού τουριστικού προϊόντος Τροόδους
4. Επιχειρηματικότητα και δια Βίου Μάθηση
5. Εκπαίδευση,
6. Φυσικό Περιβάλλον
7. Υδάτινοι πόροι
8. Πολιτισμός: Σχέδιο Αξίες Τροόδους
9. Υγεία
10. Υποδομές Συνδεσιμότητας και Προσβασιμότητας: οδικό δίκτυο και επικοινωνίες
11. Διαχείριση Στερεών και Υγρών Αποβλήτων (λυμάτων)
12. Ενέργεια: «Ενεργειακή Στρατηγική –Τρόδος 2030
13. Άσκηση Υγεία και Ποιότητα Ζωής - Σχέδιο «ΑΤΛΑΣ» Αναπτυξιακό Τρισυπόστατο Κέντρο Λειτουργικής Αξιολόγησης της Σωματικής Δραστηριότητας

14. Αστυνομία Κύπρου και Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου

Για κάθε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση παρουσιάζονται συνοπτικά οι κατευθύνσεις, τα υπομέτρα και οι δράσεις από τα οποία συντίθενται καθώς και η συνάφεια με τις υπόλοιπες ολοκληρωμένες και στρατηγικές παρεμβάσεις της ΕΣΑΟΚ, τις παρεμβάσεις των Στρατηγικών των αρμόδιων Υπουργείων και τις καινοτομίες που εισαγάγουν και τις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούν.

Η ταξινόμηση – ομαδοποίηση των παρεμβάσεων γίνεται σε τρία (3) επίπεδα, τα εξής:

Μέτρο (Ολοκληρωμένη Παρέμβαση): αποτελεί την ολοκληρωμένη παρέμβαση σε μια θεματική της στρατηγικής και εννοιολογικό σύνολο το οποίο ενσωματώνει :

- χαμηλότερου επιπέδου παρεμβάσεις (εμπεριέχουν υπομέτρα, και δράσεις ανάπτυξης εμπεριέχουν) με κοινή στόχευση και
- πολιτικές, σχετικές με τους στρατηγικούς και τακτικούς στόχους.

Τα μέτρα έχουν σχέση με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της περιοχής επιδιώκοντας να συνδέσουν τα διαθέσιμα μέσα άσκησης πολιτικής ώστε να απαντήσουν σε συγκεκριμένες ανάγκες ή να επιλύσουν συγκεκριμένα προβλήματα της.

Υπομέτρο: Υποδιαίρεση του Μέτρου. Αποτελεί το μέσο με το οποίο πραγματώνεται ένα μέτρο, οργανώνει το μέτρο σε ομάδες ομοειδών δράσεων έτσι ώστε η υλοποίησή τους να επιφέρει ένα στοχευμένο, αναμενόμενο και λειτουργικό αποτέλεσμα. Η ομαδοποίηση αυτή διευκολύνει επίσης, την κατανομή των δράσεων στους αντίστοιχους φορείς εκτέλεσής τους (πχ ομαδοποίηση θεσμικών παρεμβάσεων) καθώς και την παρακολούθηση της διαδικασίας εφαρμογής τους.

Δράση: Υποδιαίρεση του υπομέτρου, με σκοπό την περαιτέρω εξειδίκευση των απαιτούμενων παρεμβάσεων της στρατηγικής. Η δράση αποτελεί το κατώτερο επίπεδο προγραμματισμού και περιλαμβάνει ομοειδή επιμέρους έργα, τα οποία καλούνται να εφαρμόσουν οι φορείς υλοποίησης.